

VARIO

Vlaamse Adviesraad voor
Innoveren & Ondernemen

VARIO

WERKPROGRAMMA 2019

12.03.2019

INHOUD

Werkprogramma 2019	3
Reactief gedeelte	3
Proactief gedeelte	3
1) Budgettair groeipad: analyse verleden en strategie voor invulling toekomst	4
2) Top-5 kennisregio's: comparatieve evaluatie Vlaanderen	4
3) Excellentiebeleid fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	5
4) Aantrekken buitenlandse O&O-centra	5
5) Intersectorale mobiliteit	6

WERKPROGRAMMA 2019

In zijn vergadering van 12 maart 2019 heeft VARIO zijn werkprogramma voor het jaar 2019 vastgelegd. Dit werkprogramma bestaat uit een proactief en een reactief luik. Het proactieve deel bestaat uit thema's inzake wetenschap, innovatie en ondernemen die VARIO op eigen initiatief analyseert met het oog op het formuleren van aanbevelingen aan de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement. Het reactieve deel bestaat uit adviesvragen op verzoek van de Vlaamse Regering of het Vlaams Parlement.

REACTIEF GEDEELTE

Op 1 maart 2019 ontving VARIO een vraag van de Vlaamse minister bevoegd voor innovatie en economie om ten bate van de volgende Vlaamse Regering een kwalitatieve en meetbare set aan outputparameters en KPI's op te stellen, die uiting geven aan de Vlaamse ambitie om tot de Europese top inzake innovatie te behoren. De verwachting is immers dat de volgende Vlaamse Regering verder zal bouwen op de krachtlijnen van het Regeerakkoord 2014-2019 en ook de aanbevelingen uit het VARIO-Memorandum ter harte zal nemen. In dit Memorandum pleitte VARIO voor 'slimme' KPI's en outputparameters.

Dit VARIO-advies wordt gepland tegen eind mei 2019.

PROACTIEF GEDEELTE

Binnen het proactief gedeelte staan vijf adviestrajecten op stapel die grotendeels een uitdieping zijn van thema's uit het VARIO-Memorandum. Twee van de vijfadviestrajecten behandelen thema's op een hoger abstractieniveau die ook duidelijk aan elkaar gelinkt zijn:

- 1) Budgettaire groeipad: analyse verleden en strategie voor invulling toekomst
- 2) Top-5 kennisregio's: comparatieve evaluatie Vlaanderen

De andere drie adviestrajecten vallen onder twee overkoepelende topics die VARIO heeft aangeduid als prioritair, nl. internationalisering en absorptiecapaciteit van bedrijven.

- 3) Excellentiebeleid fundamenteel wetenschappelijk onderzoek (internationalisering)
- 4) Aantrekken van buitenlandse O&O centra (internationalisering)
- 5) Intersectorale mobiliteit (absorptiecapaciteit)

1) Budgettaire groepad: analyse verleden en strategie voor invulling toekomst

Om van Vlaanderen een topregio te maken in een wereldwijde innovatieve kennismaatschappij moeten voldoende budgettaire middelen voor onderzoek, innovatie en economie worden ingezet. Hiertoe hebben de Vlaamse overheid, de Vlaamse bedrijfswereld en de kennisinstellingen zich in 2003 geëngageerd in het Innovatiepact. Daarin onderschreef Vlaanderen de Lissabon-doelstelling om tegen 2010 3% van het bbp aan onderzoek en ontwikkeling (O&O) te besteden. De Vlaamse overheid moet 1% voor haar rekening nemen; de bedrijven genereren de overige 2%. De daaropvolgende Vlaamse regeringen hebben dit engagement telkens hernieuwd en hierop naar vermogen ingezet. Tijdens de aflopende legislatuur werd O&O, naast gezondheidszorg, de topprioriteit. Dat heeft zich geuit in een ambitieus groepad voor 'O&O en maatregelen bedrijfsleven', met aan het einde van de rit een totaal van 500 miljoen euro recurrente extra middelen. Uit de EWI-Speurgids 2018 maken we op dat de publieke inspanningen voor O&O in Vlaanderen in 2019 geschat kunnen worden op 0,81% van het bbp, wat het halen van de 1%-norm in zicht brengt. Die norm halen tegen het einde van de volgende legislatuur moet het doel zijn, wat volgens de huidige conjunctuur nog eens een structurele inspanning van minstens 500 miljoen euro zou betekenen. Deze middelen moeten ook slim en op de meest efficiënte manier worden ingezet om gunstige effecten te sorteren op het terrein.

Aan de hand van een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van de extra middelen voor wetenschap en innovatie in het verleden wenst VARIO zicht te krijgen op de wijze van inzetten: recurrent versus eenmalig, de begunstigden, grootteorde, ... en op mogelijke verbeterpunten. Dit wordt mee de aanzet tot aanbevelingen over de wenselijke manier om de extra middelen in de toekomst in te zetten, waarbij het doel niet enkel is dat de overheid haar 1% doelstelling voor publieke middelen haalt, maar tegelijk een maximale hefboom creëert voor de private O&O.

Omdat VARIO dit advies wenst mee te geven aan de volgende Vlaamse Regering, is dit advies gepland voor eind mei 2019.

2) Top-5 kennisregio's: comparatieve evaluatie Vlaanderen

Op welke succesfactoren dient Vlaanderen nog meer in te zetten; van welke topregio's kunnen we leren..., om de ambitie te realiseren dat Vlaanderen kan doorstoten tot de top 5 van innovatieve kennisregio's?

In dit adviestraject wordt een sterkte-zwakte analyse uitgevoerd van Vlaanderen aan de hand van internationale indicatoren, met name RIS (Regional Innovation Scoreboard) en RCI (Regional Competitiveness Index). Vervolgens wordt ingezoomd op de O&O-systemen van topregio's, evenals van 'runner-up' regio's die op korte tijd veel vooruitgang boekten. Speciale aandacht gaat naar de rol van verstedelijkte gebieden voor innovatie en competitiviteit.

3) Excellentiebeleid fundamenteel wetenschappelijk onderzoek

Excellent onderzoek heeft meer impact en maakt Vlaanderen internationaal aantrekkelijk als kennisregio. Omgekeerd verhoogt internationalisering ook de excellentie van onderzoek. Een belangrijke hefboom daartoe is internationale mobiliteit van onderzoekers en internationale samenwerking.

Onderzoekers en kennisinstellingen in Vlaanderen scoren doorgaans goed wat excellentiecriteria betreft, maar hoe kan dat nog verbeterd worden? Voor internationale mobiliteit van onze onderzoekers lijkt de marge voor verbetering groter. VARIO wil bestaande data in kaart brengen en onderzoeken hoe internationale mobiliteit gestimuleerd kan worden. Hoe kan Vlaanderen verder specifiek meer excellente onderzoekers uit het buitenland aantrekken? VARIO denkt voor dit adviestraject ook aan een evaluatie van bestaande initiatieven zoals de Odysseus- en Methusalemprogramma's (respectievelijk FWO en BOF). Een verder specifiek thema is hoe het succes te verhogen van Vlaanderen in het kaderprogramma voor innovatie en onderzoek van de EU, in de onderdelen die in het huidige Horizon 2020 (2014-2020) binnen de excellentiepijler vallen: ERC, Future and Emerging Technologies, MSCA en research infrastructures. Wat kunnen we leren van succesvolle voorbeelden uit het buitenland, zoals Zwitserland dat onder andere sterk is in het aantrekken van buitenlandse ERC grant holders?

4) Aantrekken buitenlandse O&O-centra

Eén van de Vlaamse 2030-doelstellingen (VIZIER 2030) is *'Tegen 2030 verhoogt Vlaanderen het aantal kennisgedreven buitenlandse investeringen in Vlaanderen, die ook tewerkstelling genereren...'* Buitenlandse bedrijven investeerden in 2017 zo'n 2,08 miljard euro in vestigingen in Vlaanderen; het betreft 215 projecten die in totaal 5377 nieuwe jobs genereerden. De 43 projecten specifiek gericht op investeringen in onderzoek en ontwikkeling creëerden samen 1367 jobs (FIT¹). Naast impact op werkgelegenheid kunnen buitenlandse investeringen in O&O ook andere opportuniteiten bieden voor een gastland: een toename van de geaggregeerde O&O-uitgaven, kennisverspreiding, toename in de vraag naar geschoolde arbeid...

In België vindt 60% van de O&O-uitgaven van bedrijven plaats in filialen onder buitenlandse controle (2013²). Daarom is het volgens VARIO relevant om meer in detail te bekijken wat de specifieke meerwaarde is van inkomende buitenlandse investeringen in O&O voor Vlaanderen.

Pistes voor analyse zijn onder meer:

- Hoe belangrijk is de vestiging in Vlaanderen van buitenlandse O&O-centra voor onze regio?
 - Welke factoren zijn belangrijk bij het bepalen van de locatie van O&O-activiteiten?
 - Welke maatregelen ter ondersteuning van de locatie van nieuwe O&O-activiteiten d.m.v. inkomende directe buitenlandse investeringen bestaan er?
 - Wat is de economische- en innovatiebijdrage van deze O&O-centra voor Vlaanderen?
- Hoe kan Vlaanderen meer buitenlandse O&O-centra aantrekken en behouden?

¹ <https://www.flandersinvestmentandtrade.com/nl/nieuws/buitenlandse-investeringen-vlaanderen-de-lift-sterkste-jobcreatie-15-jaar>

² Belspo - http://www.innovationdata.be/i/RD_07/RD-expenditures-foreign-affiliates

5) Intersectorale mobiliteit

De intersectorale mobiliteit van onderzoekers tussen de academische en de private sector wordt in innovatie-rapporten consequent geciteerd als een belangrijke driver voor het vermogen van bedrijven om nieuwe kennis te absorberen. Gezien de Europese bedrijven er volgens de Europese Commissie niet optimaal in slagen om zulke nieuw ontwikkelde kennis om te zetten in commerciële toepassingen (de zgn. 'innovatie-paradox'), waardoor belangrijk economisch potentieel niet gerealiseerd wordt, zet VARIO het thema 'intersectorale mobiliteit' op zijn agenda.

De meest voor de hand liggende focusgroep zijn de academische onderzoekers. Zij blijken in de EU volgens een recente studie in opdracht van de Europese Commissie slechts beperkt geïnteresseerd te zijn om ervaring in het bedrijfsleven op te doen, bv. in de vorm van 'duale' posities of korte uitwisselingen. Dat blijkt o.a. gerelateerd aan de perceptie van een beperkt positieve, of zelfs negatieve, impact op de carrièreperspectieven. VARIO stelt zich als eerste doel om voor deze belangrijke groep de situatie in Vlaanderen in kaart te brengen: niet alleen hoe mobiel men is, maar ook welke factoren het fenomeen beïnvloeden. Is het zinvol voor de Vlaamse overheid om maatregelen te nemen om deze vorm van mobiliteit te stimuleren? En zo ja, welke?

Daarnaast is VARIO zich bewust van het feit dat innovatie niet het exclusieve domein is van doctoraathouders. Ook afgestudeerden in andere opleidingsniveaus vervullen sleutelposities in het brede Vlaamse innovatie-weefsel. VARIO zal daarom de doelgroep ruim opvatten, gezien ook de intersectorale mobiliteit van Bachelors en Masters impact heeft op kennis-spillover's: denk bv. aan de zij-instroom van ervaringsdeskundigen in het onderwijs.